

Petr KINDLMANN, *Antické motivy ve světě posledních Rožmberků*, Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, diplomová práce, 237 s.

Posudek oponenta diplomové práce

Životní osudy posledních Rožmberků se již dlouhodobě těší nebývalému zájmu domácího i zahraničního dějepiscectví, jehož vrchol prozatím představují dva pokusy o syntetický pohled na zmiňované osobnosti z roku 2011. Proto by se mohlo zdát, že u takto frekventovaného tématu již nelze přijít s ničím novým a každý další badatel bude nutně opakovat notoricky známé poznatky. Jednou z možných cest, jak se vyhnout takovému nebezpečí, je rozšířit heuristickou základnu o nové prameny, což však není vzhledem k rozpracování tématu jednoduché. Jiný směr představuje využití moderních metodologických trendů, interdisciplinární přístup k předmětu bádání a kladení si nových otázek. Právě tímto náročným směrem se vydal ve své diplomové práci Petr Kindlmann. Inspirován konceptem symbolické komunikace si za hlavní cíl předloženého pojednání vytknul objasnění způsobů (sebe)prezentace Viléma a Petra Voka z Rožmberku prostřednictvím antických motivů v ikonografické výzdobě jejich rezidencí (Bechyně, Český Krumlov, Kratochvíle), předmětů každodenní potřeby a ve výtvarných dílech, k nimž částečně upřel pozornost již ve své bakalářské práci o letohrádku Kratochvíle, v desítkách panegyrických spisů věnovaných velmožům s erbem růže a dalších písemných pramenech (inventáře, korespondence, paměti, účty atd.), jejichž zpracování kladlo mimořádné nároky na jazykové znalosti autora, neboť jim vedle češtiny dominuje především latina, němčina a řečtina.

Diplomová práce je rozdělena do pěti obsáhlých kapitol. V prvních dvou kompilačně pojatých oddílech Petr Kindlmann s velmi dobrou znalostí relevantní domácí i zahraniční literatury objasňuje metodologické, heuristické a koncepční uchopení práce. Následují dvě analyticky pojaté kapitoly, v nichž autor analyzuje jednotlivé antické motivy v dochovaných hmotných, ikonografických a písemných památkách. Za nejpřínosnější část práce však považuji pátou kapitolu. V tomto oddíle se Petr Kindlmann pokouší optikou interdisciplinárního přístupu zasadit jednotlivé antické motivy do širšího srovnávacího kontextu myšlenkového světa posledních Rožmberků a renesančního člověka vůbec. Zde je třeba vyzdvihnout schopnost Petra Kindlmanna dešifrovat a následně interpretovat skrytý a leckdy nepřehledný symbolický význam konkrétních alegorických obrazů. Díky tomu se před čtenářem práce objevuje doposud nepoznaný vnitřní svět a hodnotový žebříček renesančních velmožů. Ústřední úlohu v něm hrála starobylost šlechtického rodu a ctnostné chování jeho příslušníků, kteří se stylizovali (nebo byli stylizováni) do role pravého křesťanského rytíře. Za mimořádně cenné rovněž pokládám vypracování přehledného katalogu motivů ve výzdobě rožmberských sídel (s. 190-198), tištěných předloh k jejich výzdobě (s. 199-200) a především panegyrických textů, které vznikly na objednávku posledních Rožmberků (s. 201-213). Do budoucna může sloužit jako nezbytný heuristický základ pro další podobně orientované výzkumy.

Připomínky k předložené práci jsou věcného i koncepčního charakteru. První se týká kapitoly, v níž autor diplomové práce hodnotí odbornou literaturu, kterou se inspiroval. Osobně bych doporučoval zmiňovaný oddíl více sevřít a vnitřně propojit. Množství informací o nejruznějších autorech a jejich metodologických přístupech zde působí značně roztržtěně a lze tu vyzorovat myšlenkové skoky mezi jednotlivými komentáři. Další problém představuje výběr metodologicky či koncepčně inspirativní literatury, zejména zahraniční. Samozřejmě, že jde o subjektivní záležitost každého badatele a záleží na něm, k jakým dílům upře svou pozornost a upřednostní je před jinými, z pohledu dalšího historika možná důležitějšími. Ve vztahu ke zvolenému tématu a z hlediska metodologického či koncepčního přínosu však existují práce, jež by zde, dle mého názoru, zhodnoceny být měly a chybí tu. Na prvním místě jde o práci Petera Burka o utváření obrazu francouzského krále Ludvíka XIV., kterou autor dle soupisu bibliografie zná a v textu s ní pracuje. Právě tento kulturní historik stál na počátku interdisciplinárního přístupu ke konstrukci obrazu panovníků v různých evropských zemích, neboť, podobně jako autor předloženého pojednání, využíval různé typy pramenů. Svým metodologickým i koncepčním pojetím výzkumu (sebe)prezentace obrazu Ludvíka XIV. inspiroval celou řadu dalších západoevropských a amerických historiků a historiček (např. J. Brown, J. Elliott, M. Goloubeva, F. Checa-Cremades, R. Ollard, G. Sabatier, M. S. Sánchez). Stejný problém se týká rovněž výzkumu dobových panegyrik. Petr Kindlmann zde sice uvádí Friedricha Pollerosse, jenž se však věnuje spíše výtvarnému umění ve službách habsburské propagandy. Stranou pozornosti ovšem nechává velký projekt vídeňské univerzity *Poetische Habsburg-Panegyrik in lateinischer Sprache vom 15. bis ins 18. Jahrhundert* a práce Franze Römery a Elisabeth Kleckerové, kteří se dlouhodobě zabývají habsburskými panegyrikami v 16. století (přičemž některé jejich práce autor opět zná a používá je). Také tu chybí základní česká práce Lubomíra Konečného, *Mezi textem a obrazem. Miscellanea z historie emblematiky*, Praha 2002, jež se týká výzkumu a vypovídací hodnoty dobových emblémů.

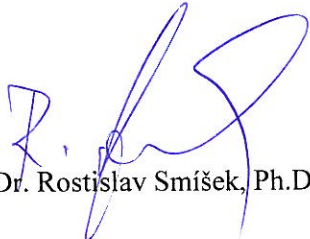
Dále bych rád upozornil na jedno úskalí, které v sobě práce zabývající se antickými motivy v sebezpřetaci konkrétních velmožů může zahrnovat. Je dobře, že se autor ve svém pojednání neomezuje pouze na výklad mytologických prvků přejatých z řecké či římské mytologie a čas od času se je snaží interpretovat ve vztahu k dalším alegorickým prvkům (např. biblickým motivům), které se v daných pramenech vyskytovaly. V mnoha případech to však nečiní. Díky tomu může dojít k určitému posunu významu konkrétních myšlenek dobového autora a následnému zkreslenému porozumění textu. Jako příklad lze uvést bohyni Venuši, do jejíž postavy mnozí doboví umělci stylizovali partnerky posledních Rožmberků. Petr Kindlmann píše, že „[m]ohla hrát svůdnou ženu, která obírala muže o rozum. ... V jiných souvislostech byla považována za ušlechtilou podporovatelku intelektu a umění.“ (s. 130) Může být. Jestliže se však na jiném místě zmiňuje o tom, že někteří autoři je přirovnávali k biblické Ester nebo Juditě – záchránkyním židovského národa (s. 46), okamžitě se na mysl vkrádá otázka, zda nechápali Venuši ve smyslu záchránkyně rožmberského rodu a budoucí rodičky tolik očekávaného mužského potomka. Rozumím tomu, že není v silách diplomanta všechny

použité antické motivy interpretovat v kontextu biblických, středověkých a dalších alegorií a vyžádalo by si to několikanásobně více času. Možná by však nebylo od věci blíže analyzovat a dešifrovat symbolické poselství jedné konkrétní panegyrické básně a ukázat interpretační úskalí, s nimiž se autor pojednání musel vypořádat.

Ponechám-li stranou připomínky týkající se dalších možností interpretace některých alegorických obrazů, rád bych upozornil na několik formálních nedostatků předloženého pojednání. Až na pár drobných prohřešků v rozsáhlém a analyticky pojatém vědeckém aparátu napsal Petr Kindlmann svou diplomovou práci svěžím jazykem, který se vyznačuje přesnou větnou skladbou, jasnou výpovědí a shoduje se s pravopisnou normou současného českého jazyka. Přesto se mi zdá, že nevěnoval dostatečnou pozornost závěrečné redakci textu a dokončoval práci ve chvatu. O tom svědčí několikrát zbytečné opakování skutečností, o nichž se zmínil již v předchozím výkladu. Stranou pozornosti nelze nechat ani nedůsledné psaní jmen antických postav, z čehož nelze poznat, zda autor dává přednost jejich originálním latinským jménům, nebo počestěným výrazům (Traian, Caesar, Thisbe × Hymen, Kato).

Uvedené připomínky slouží především jako možné podněty pro autora. Zvolené téma dokázal uchopit po stránce heuristické, metodologické i koncepční velmi náročným a neotřelým způsobem. Analytická rozprava Petra Kindlmana přináší množství nových vědeckých poznatků, které obohacují a výrazným způsobem prohlubují dosavadní bádání o myšlenkovém světě a konstrukci obrazu renesančních velmožů z českých zemí, a dalece přesahuje nároky kladené na diplomovou práci. Předložené pojednání je výsledkem samostatného badatelského úsilí, obrovské píle a v neposlední řadě také talentu k vědecké práci. Proto diplomovou práci Bc. Petra Kindlmana jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat stupněm **v ý b o r n ě**.

České Budějovice 15. 6. 2013

PhDr. Rostislav Smíšek, Ph.D.